

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. rugsėjo 3 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 79/7/EEB — Vienodas požiūris į vyrus ir moteris socialinės apsaugos srityje — Darbuotojų draudimas nuo nelaimingų atsitikimų — Vienkartinės kompensacinės išmokos už nelaimingą atsitikimą darbe dydis — Aktuarinis skaičiavimas, pagrįstas vidutine tikėtina gyvenimo trukme, pagal minėtos išmokos gavėjo lytį — Pakankamai akivaizdus Sąjungos teisės pažeidimas“

Byloje C-318/13

dėl *Korkein hallinto-oikeus* (Suomija) 2013 m. birželio 7 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2013 m. birželio 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje, inicijuotoje

X,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta (pranešėja), teisėjai J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot ir A. Arabadjiev,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. balandžio 2 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- X, atstovaujamo *asianajaja* K. Kuusi,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos H. Leppo,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos E.-M. Mamouna ir M. Tassopoulou,
- Europos Komisijos, atstovaujamos D. Martin ir I. Koskinen,

susipažinęs su 2014 m. gegužės 15 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: suomių.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, 1979, p. 24; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 215) 4 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant X ir Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Ministerija) ginčą dėl vienkartinės kompensacinės išmokos už nelaimingą atsitikimą darbe skyrimo.

Teisinis pagrindas

Sajungos teisė

- 3 Remiantis Direktyvos 79/7 3 straipsnio 1 dalies a punktu, ji taikoma įstatymų nustatytoms socialinės apsaugos sistemoms, pagal kurias numatyta apsauga, be kita ko, nelaimingų atsitikimų darbe atvejais.
- 4 Pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalį:

„Vienodo požiūrio principas reiškia, kad negali būti jokios lyčių diskriminacijos, tiesioginės arba netiesioginės, ypač dėl santuokinės arba šeimyninės padėties, ir ypač susijusios su:

- socialinės apsaugos sistemų taikymo apimtimi ir galimybių naudotis jomis sąlygomis,
- įsipareigojimu mokėti įmokas ir įmokų dydžio apskaičiavimu,
- išmokų apskaičiavimu, įskaitant išmokų padidinimą sutuoktiniams ir išlaikomiems asmenims [priemokas už sutuoktinius ir išlaikomus asmenis], taip pat sąlygomis, kurios reguliuoja teisės į išmokas trukmę ir išlaikymą.“

Suomijos teisė

- 5 Draudimo nuo nelaimingų atsitikimų darbe įgyvendinimas yra viešojo administravimo užduotis, kurią vykdyti Suomijoje pavesta privačioms draudimo bendrovėms. Kad įvykdytų pareigą užtikrinti darbuotojų saugumą nelaimingų atsitikimų darbe atveju, darbdaviai privalo sudaryti draudimo sutartis su draudimo bendrove, turinčia teisę drausti nuo rizikos rūšių, patenkančių į 1982 m. Darbuotojų draudimo nuo nelaimingų atsitikimų įstatymo (*Tapaturmavakuutuslaki*), iš dalies pakeisto 1992 m. (toliau – Draudimo nuo nelaimingų atsitikimų įstatymas), taikymo sritį. Įstatymuose numatyto draudimo nuo nelaimingų atsitikimų išlaidos padengiamos iš darbdavių mokamų draudimo įmokų.
- 6 Kompensacinė išmoka už nelaimingą atsitikimą darbe yra viena iš draudimo nuo nelaimingų atsitikimų išmokų. Ji numatyta socialinės apsaugos sistemoje. Šia išmoka siekiama atlyginti darbuotojui žalą, patirtą dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos, t. y. dėl jo neterminuoto darbingumo sumažėjimo.
- 7 Šio įstatymo 14 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, kad dėl nelaimingo atsitikimo darbe patyrus sužalojimą arba susirgus skiriama, be kita ko, kompensacinė išmoka.

- 8 Draudimo nuo nelaimingų atsitikimų įstatymo 18b straipsnio 1 dalyje numatyta, kad, atsižvelgiant į konkretų atvejį, mokama vienkartinė arba periodinė kompensacinė išmoka už nelaimingą atsitikimą darbe. Pagal minėto straipsnio 3 dalį vienkartinė išmoka apskaičiuojama pagal ministerijos patvirtintus kriterijus kaip kapitalo suma, atitinkanti kompensacinės išmokos už nelaimingą atsitikimą darbe vertę, atsižvelgiant į darbuotojo amžių.
- 9 Ministerijos 1982 m. gruodžio 30 d. sprendime Nr. 1662/453/82 dėl kriterijų, taikomų apskaičiuojant draudimo nuo nelaimingų atsitikimų periodinių išmokų kapitalo vertę ir vienkartinės išmokos, mokamos vietoj periodinės išmokos, dydį, apibrėžti kriterijai, pagal kuriuos turi būti apskaičiuojama tokia išmoka.
- 10 Šio sprendimo priede pateiktos tokios apskaičiavimo formulės:

„*Taikytinas mirtingumo koeficientas yra (TLE-82) pridėjus 3 metus:*

$$u_x = 0,0000797 e^{0,0875(x+3)} \text{ (vyras)}$$

$$u_x = 0,0000168 e^{0,1000(y+3)} \text{ (moteris).“}$$

- 11 Siekiant nustatyti bendro neterminuoto nedarbingumo mastą, sužalojimų arba ligų sukelta žala pagal savo medicininį pobūdį ir dydį sugrupuota į 20 grupių. Skirtos kompensacinės išmokos dydis priklauso nuo žalos grupės. Už lengvesnius sužalojimus ir ligas, kurie patenka į 1–10 žalos grupes, visada mokama vienkartinė kompensacija. Kai žala patenka į 11–20 grupes, apdraustieji gali rinktis arba vienkartinę, arba periodinę neterminuotą mėnesinę kompensaciją.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 1953 m. gimęs X per 1991 m. rugpjūčio 27 d. įvykusį nelaimingą atsitikimą darbe patyrė traumą. *Vakuutusoikeus* (Socialinės apsaugos bylų teismas) 2005 m. spalio 18 d. sprendimu konstatavo, kad X pagal Draudimo nuo nelaimingų atsitikimų darbe įstatymo nuostatas turi teisę į vienkartinę kompensacinę išmoką už nelaimingą atsitikimą darbe.
- 13 Vadovaudamasi šiuo sprendimu, kompetentinga draudimo bendrovė 2005 m. gruodžio 16 d. sprendimais patvirtino X 4 197,98 eurų, įskaitant delspinigius, vienkartinę išmoką.
- 14 X šiuos sprendimus apskundė, jis teigė, kad vienkartinė kompensacinė išmoka už nelaimingą atsitikimą darbe turėjo būti apskaičiuota pagal tuos pačius kriterijus, kokie numatyti moterims. 2006 m. rugpjūčio 31 d. Skundų dėl nelaimingų atsitikimų darbe komisija skundą atmetė. 2008 m. gegužės 27 d. *Vakuutusoikeus* šį sprendimą patvirtino.
- 15 Ministerijai skirtame 2008 m. spalio 13 d. laiške X nurodė, kad vienkartinė kompensacinė išmoka už nelaimingą atsitikimą darbe nustatyta klaidingai taikant Sąjungos teisės nuostatas dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris. Todėl X pareikalavo atlyginti 278,89 eurų žalą su delspinigiais. Ši suma atitinka skirtumą tarp X gautos išmokos ir išmokos, kuri būtų mokama panašioje padėtyje esančiai bendraamžei moteriai. 2009 m. gegužės 27 d. raštu Ministerija atsisakė sumokėti prašomą sumą.
- 16 2009 m. birželio 17 d. X pateikė skundą *Helsingin hallinto-oikeus* (Helsinkio administraciniam teismui), prašydamas iš Suomijos valstybės priteisti jam nagrinėjamą sumą. 2010 m. gruodžio 2 d. sprendimu *Helsingin hallinto-oikeus* atmetė skundą kaip nepriimtina, motyvuodamas kompetencijos neturėjimu.
- 17 Tuomet X šį sprendimą apskundė *Korkein hallinto-oikeus* (Vyriausiajam administraciniam teismui), šis 2012 m. lapkričio 28 d. panaikino Helsinkio administracinio teismo sprendimą.

- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Sąjungos teisės nuostatomis dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris, ypač Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalimi, draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią vyrams ir moterims apskaičiuojama skirtingo dydžio dėl nelaimingo atsitikimo darbe pagal įstatymą mokėtina socialinio draudimo išmoka, nes taikomi su lytimi susiję aktuariniai veiksniai.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad tuo atveju, jeigu Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti tokią nacionalinės teisės nuostatą, kokia nagrinėjama sprendžiant tame teisme ginčą, kyla klausimas, ar yra įvykdytos atitinkamos valstybės narės atsakomybės už Sąjungos teisės pažeidimą sąlygos.
- 20 Šiomis aplinkybėmis *Korkein hallinto-oikeus* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Direktyvos [79/7] 4 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad jai prieštarauja tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią apskaičiuojant dėl nelaimingo atsitikimo darbe mokėtinas įstatymais nustatytas socialinės apsaugos išmokas skirtinga tikėtina vyrų ir moterų gyvenimo trukme vadovaujamosi kaip aktuariniu kriterijumi, pagal kurį vyrui turi būti mokama mažesnė vienkartinė išmoka, nei būtų mokama panašioje padėtyje esančiai bendraamžei moteriai?
2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar šioje byloje esama akivaizdaus Sąjungos teisės pažeidimo, kuris yra valstybės narės atsakomybės sąlyga, atsižvelgiant visų pirma į tai, kad:
- Teisingumo Teismas savo praktikoje nėra aiškiai pareiškęs nuomonės dėl to, ar apskaičiuojant įstatymais nustatytų socialinės apsaugos sistemų išmokas, patenkančias į Direktyvos 79/7 taikymo sritį, galima atsižvelgti į susijusius su lytimi aktuarinius veiksniai;
 - Teisingumo Teismas Sprendime *Association belge des Consommateurs Test-Achats ir kt.* (C-236/09, EU:C:2011:100) pripažino negaliojančia 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyvos 2004/113/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo [(OL L 373, p. 37)], 5 straipsnio 2 dalį, kuria leidžiama į tokius veiksniai atsižvelgti, tačiau nurodė numatyti pereinamąjį laikotarpį iki jos galiojimo pabaigos, ir
 - Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvoje [2004/113] ir 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo [(OL L 204, p. 23)] leido tam tikromis sąlygomis atsižvelgti į šiuos veiksniai apskaičiuojant tose direktyvose reglamentuojamas išmokas, o nacionalinių įstatymų leidėjas tuo remdamasis preziumavo, kad į nagrinėjamus veiksniai galima atsižvelgti ir įstatymais nustatytų socialinės apsaugos sistemų, kaip antai aptariamų šioje byloje, srityje?“

Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

- 21 Per teismo posėdį Suomijos vyriausybė nurodė, kad pradinės bylos aplinkybės (X darbe patirtas nelaimingas atsitikimas) susiklostė 1991 m., t. y. iki Suomijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą. Nors nagrinėjama vienkartinė kompensacinė išmoka siekiama atlyginti dėl minėto nelaimingo atsitikimo darbe patirtą žalą, Sąjungos teisės taikymui reikšminga tik žalą sukėlusio įvykio data. Šiomis aplinkybėmis Suomijos vyriausybė manė, kad Teisingumo Teismas neturi kompetencijos atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimus.

- 22 Šiuo klausimu pažymėtina, kad teisės aktas, dėl kurio pagrindinėje byloje kilo ginčas, priimtas 2008 m. *Vakuutusoikeys* sprendimu. Neginčijama ir tai, kad nagrinėjamos išmokos už nelaimingą atsitikimą darbe paskirtis – atlyginti X už nelaimingo atsitikimo pasekmes, kurias jis patirs visą gyvenimą.
- 23 Tai reiškia, kad pagrindinės bylos dalykas nėra situacija, kurios visos pasekmės kyla iki Suomijos Respublikos įstojimo į Sąjungą.
- 24 Todėl Teisingumo Teismas kompetentingas atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimus.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 25 Siekiant atsakyti į pirmąjį klausimą, pirmiausia pažymėtina, kad, nors pagrindinėje byloje nagrinėjama išmoką sumokėjo privati draudimo bendrovė, Suomijoje darbuotojų draudimas nuo nelaimingų atsitikimų ir minėtos išmokos skyrimo kriterijai priskiriami „įstatymų nustatytoms“ sistemoms, pagal kurias numatyta apsauga nelaimingų atsitikimų darbe atveju, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 79/7 3 straipsnio 1 dalies a punktą. Todėl pagrindinėje byloje nagrinėjama išmoka patenka į šios direktyvos taikymo sritį.
- 26 Primintina, kad pagal Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalį draudžiama bet kokia tiesioginė ar netiesioginė lyčių diskriminacija apskaičiuojant joje numatytas išmokas.
- 27 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje sprendžiamas klausimas dėl kompensacijos už nelaimingą atsitikimą darbe, kuri skiriama kaip vienkartinė išmoka, dydžio apskaičiavimo metodo. Ji turi būti apskaičiuojama, be kita ko, pagal darbuotojo amžių ir tikėtiną vidutinę jo gyvenimo trukmę. Nustatant pastarąjį veiksnių reikia atsižvelgti į darbuotojo lytį.
- 28 Sutariama, kad, taikant pagrindinėje byloje nagrinėjamos vienkartinės išmokos apskaičiavimo metodą, tokio paties amžiaus kaip X moteris, kuri, kaip ir jis, tą pačią dieną patyrė darbe identišką nelaimingą atsitikimą ir tokią pačią žalą, turi teisę gauti didesnę vienkartinę išmoką nei X.
- 29 Tačiau Suomijos vyriausybė teigia, kad tokia moteris ir X nėra panašioje padėtyje. Šiuo klausimu ji nurodo, kad nacionalinės teisės nuostatose numatytos vienkartinės kompensacinės išmokos už nelaimingą atsitikimą darbe apskaičiavimo metodu siekiama nustatyti tokį jos dydį, koks būtų lygus tokios pačios išmokos, kuri būtų mokama kaip periodinė neterminuota išmoka, bendram dydžiui. Kadangi vyrų ir moterų tikėtina gyvenimo trukmė skiriasi, abiem lytims taikant vienodą mirtingumo koeficientą vienkartinė kompensacija darbe sužalotai moteriai nebeatitinka kompensacijos gavėjos likusios tikėtinės vidutinės gyvenimo trukmės.
- 30 Suomijos vyriausybė patikslina, jog diferencijuoti pagal lytį būtina, kad moterys nebūtų vertinamos nepalankiau nei vyrai. Kadangi moterų statistinė gyvenimo trukmė ilgesnė, vienkartinė išmoka, kuria siekiama sužeistam asmeniui už visą likusį gyvenimo laikotarpį atlyginti patirtą žalą, moterims turėtų būti didesnė nei vyrams. Todėl vyrai ir moterys nediskriminuojami.
- 31 Kaip išvados 29 punkte šiuo klausimu nurodė generalinė advokatė, pažymėtina, kad šiuo argumentu geriausiu atveju būtų galima pateisinti nevienodą požiūrį į vyrus ir moteris skiriant tokią išmoką, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, tačiau apskritai juo negalima paneigti, kaip per posėdį pripažino Suomijos vyriausybė, kad faktiškai taikomas nevienodas požiūris dėl galiojančių nacionalinės teisės nuostatų, kurios lemia, kad vienodomis aplinkybėmis gaunamos skirtingos išmokos.

- 32 Taigi konstatuotina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos draudimo nuo nelaimingų atsitikimų sistemos nuostatose yra įtvirtintas nevienodas požiūris, kuris gali būti laikomas diskriminacija, draudžiama pagal Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalį.
- 33 Šiomis aplinkybėmis reikia įvertinti, ar toks nevienodas požiūris gali būti pateisinamas.
- 34 Dėl galimų Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto vienodo požiūrio principo išimčių konstatuotina, kad nei šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje, kurioje numatytos moterų apsaugos motinystės atveju nuostatos, nei jos 7 straipsnio 1 dalyje, kurioje valstybėms narėms leidžiama jos netaikyti tam tikroms taisyklėms, lengvatoms ir išmokoms socialinės apsaugos srityje, nenumatyta galimybė atsižvelgti į likusia tikėtina gyvenimo trukme grindžiamą veiksnį.
- 35 Be to, iš Direktyvos 79/7 7 straipsnio 1 dalies nematyti, kad joje nustatytų išimčių pagrindų sąrašas nėra baigtinis ir kad valstybės narės gali savo nuožiūra numatyti kitus vienodo požiūrio principo išimties pagrindus. Aplinkybė, kad šios direktyvos nuostatose nėra aiškiai draudžiama atsižvelgti į tokį veiksnį, negali būti aiškinama taip, kad nacionalinės teisės aktų leidėjui leidžiama šį veiksnį numatyti kaip tokios išmokos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, apskaičiavimo dėmenį.
- 36 Tačiau Suomijos vyriausybė teigia, kad dėl darbuotojo lyties skirtingą šios išmokos dydį galima pateisinti objektyviai skirtinga vidutine tikėtina vyrų ir moterų gyvenimo trukme. Bet koks kitas sprendimas lemtų nepalankesnę moterų, kurių tikėtina gyvenimo trukmė ilgesnė nei vyrų, vertinimą, nes skiriant vienkartinę išmoką siekiama kompensuoti žalos pasekmes už visą likusį sužeisto asmens gyvenimo laikotarpį.
- 37 Šiuo klausimu pažymėtina, kad nors pagrindinėje byloje nagrinėjama vienkartinė išmoka numatyta sistemoje, pagal kurią taip pat skiriamos išmokos už žalą, kurios dėl nelaimingo atsitikimo darbe sužeistam asmeniui bus mokamos visą likusį gyvenimą, ši išmoka negali būti apskaičiuojama bendrai remiantis vidutine tikėtina vyrų ir moterų gyvenimo trukme.
- 38 Toks apibendrintas skaičiavimas gali lemti apdraustų vyrų diskriminaciją, palyginti su apdraustomis moterimis. Be to, pagal lytį atsižvelgiant į bendrus statistinius duomenis nėra tikra, kad apdraustos moters gyvenimo trukmė visada bus ilgesnė nei panašioje padėtyje esančio bendraamžio apdrausto vyro.
- 39 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė sistema negali būti pateisinama.
- 40 Taigi į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad jai prieštarauja tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią apskaičiuojant dėl nelaimingo atsitikimo darbe mokėtinas įstatymais nustatytas socialinės apsaugos išmokas skirtinga tikėtina vyrų ir moterų gyvenimo trukme vadovaujamosi kaip aktuariniu kriterijumi, pagal kurį vyrui turi būti mokama mažesnė vienkartinė kompensacinė išmoka, nei būtų mokama panašioje padėtyje esančiai bendraamžei moteriai.

Dėl antrojo klausimo

- 41 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalies pažeidimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, turi būti kvalifikuojamas kaip „pakankamai akivaizdus“ Sąjungos teisės pažeidimas, kuris yra viena iš reikalaujamų atitinkamos valstybės narės atsakomybės sąlygų.

- 42 Šiuo klausimu primintina, jog Teisingumo Teismas Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* (C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79) 56 punkte nurodė, kad veiksniai, į kuriuos kompetentingas teismas gali atsižvelgti, yra pažeistos normos aiškumas ir tikslumas, pagal tą normą nacionalinėms ar Sąjungos institucijoms paliekamas veiksmų laisvės mastas, pažeidimo arba žalos padarymas tyčia ar dėl neatsargumo, ar padaryta teisės klaida yra pateisinama, ar nepateisinama, faktas, kad Sąjungos institucijos pasirinkta pozicija galėjo skatinti neveikimą, Bendrijos teisei prieštaraujančių nacionalinių priemonių ar veiklos ėmimąsi ar nenutraukimą.
- 43 Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad sąlygas, leidžiančias nustatyti valstybių narių atsakomybę už Sąjungos teisės pažeidimais privatiems asmenims padarytą žalą, turi taikyti nacionaliniai teismai, laikydamiesi Teisingumo Teismo pateiktų šio taikymo gairių (žr. Sprendimo *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, 210 punktą ir nurodytą teismų praktiką).
- 44 Vadinasi, Teisingumo Teismas negali savo vertinimu pakeisti nacionalinių teismų vertinimo (žr. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, EU:C:1996:79, 58 punktą). Tačiau Teisingumo Teismas jiems gali pateikti šio principo taikymo gaires ir atspirties taškus (žr. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 100 punktą).
- 45 Kiek tai susiję su šia byla, norint atsakyti į klausimą, ar nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos turi būti kvalifikuojamos kaip „pakankamai akivaizdus“ Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalies pažeidimas, reikia atsižvelgti į tris elementus.
- 46 Pirmiausia, iki šiol nė viename Teisingumo Teismo sprendime nebuvo nagrinėjamas šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto vienodo požiūrio principo apimtys ir jo aiškinimo klausimas. Be to, pirmiau konstatuotas su X susijęs Sąjungos teisės pažeidimas konkretų pavidalą įgijo tik 2008 m. *Vakuutusoikeus* priėmus galutinį sprendimą.
- 47 Antra, iki šiol nei dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų Suomijos įstatymų, nei dėl kitų nacionalinės teisės aktų pagal SESV 258 straipsnį nebuvo pareikštas ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo pažeidus Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalį.
- 48 Trečia, pažymėtina, kad, kiek tai susiję su Sąjungos teisės aktų leidėjo priimtais aktais, kuriais įgyvendinamas vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principas, Direktyvos 2004/113 5 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms suteikiama galimybė nuspręsti iki 2007 m. gruodžio 21 d. leisti proporcingus asmenų įmokų ir išmokų skirtumus, jei lytis yra lemiamas veiksnys atliekant rizikos įvertinimą, pagrįstą svarbiais ir tiksliais aktuariniais ir statistiniais duomenimis. Be to, nors ir nusprendęs, kad tam tikros lytimi grindžiamos profesinių socialinės apsaugos sistemų srities taisyklės prieštarauja vienodo požiūrio principui, Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 2006/54 9 straipsnio 1 dalies h punkte šio principo išimtyse vis tiek numatė galimybę tam tikrais atvejais taikyti aktuarinius kriterijus, kurie skiriasi, atsižvelgiant į lytį.
- 49 Kiek tai susiję su pirmąja iš šių nuostatų, Teisingumo Teismas 2011 m. kovo 1 d. Sprendimo *Association belge des Consommateurs Test-Achats ir kt.* (EU:C:2011:100) 32 punkte nusprendė, kad leidimas valstybėms narėms neribotą laiką taikyti abiem lytims vienodų įmokų ar išmokų taisyklės išimtį prieštarauja vienodo požiūrio į moteris ir vyrus tikslui, kurio siekiama Direktyva 2004/113, ir nurodė, kad ši nuostata dėl diskriminacinio pobūdžio turi būti laikoma negaliojančia.
- 50 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, nacionaliniam teismui reikia nuspręsti, ar šiuo atveju Sąjungos teisės pažeidimas turi būti laikomas „pakankamai akivaizdžiu“.
- 51 Todėl į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad prašymą priimti prejudicinį pateikusiam teismui reikia įvertinti, ar įvykdytos valstybės atsakomybės kilimo sąlygos. Kiek tai susiję su klausimu, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos yra „pakankamai akivaizdus“ Sąjungos teisės pažeidimas, šis teismas taip pat turės atsižvelgti, be kita ko, į tai, kad Teisingumo

Teismas iki šiol nėra sprendęs, ar teisėta pagal lytį atsižvelgti į vidutinę tikėtina gyvenimo trukmę grindžiamą veiksnį nustatant išmoką, skiriamą pagal įstatymuose nustatytą socialinės apsaugos sistemą ir patenkančią į Direktyvos 79/7 taikymo sritį. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės atsižvelgti į Sąjungos teisės aktų leidėjo valstybėms narėms suteiktą galimybę, numatytą Direktyvos 2004/113 5 straipsnio 2 dalyje ir Direktyvos 2006/54 9 straipsnio 1 dalies h punkte. Šis teismas taip pat turėtų turėti omenyje, jog Teisingumo Teismas 2011 m. kovo 1 d. nusprendė (C-236/09, EU:C:2011:100), kad pirmoji iš minėtų nuostatų negalioja, nes pažeidžia vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 52 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. 1978 m. gruodžio 19 Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje 4 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad jai prieštarauja tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią apskaičiuojant dėl nelaimingo atsitikimo darbe mokėtinas įstatymais nustatytas socialinės apsaugos išmokas skirtinga tikėtina vyrų ir moterų gyvenimo trukmė vadovaujama kaip aktuariniu kriterijumi, pagal kurį vyrai turi būti mokama mažesnė vienkartinė kompensacinė išmoka, nei būtų mokama panašioje padėtyje esančiai bendraamžei moteriai.
2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia įvertinti, ar įvykdytos valstybės atsakomybės kilimo sąlygos. Kiek tai susiję su klausimu, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos yra „pakankamai akivaizdus“ Sąjungos teisės pažeidimas, šis teismas taip pat turės atsižvelgti, be kita ko, į tai, kad Teisingumo Teismas iki šiol nėra sprendęs, ar teisėta pagal lytį atsižvelgti į vidutinę tikėtina gyvenimo trukmę grindžiamą veiksnį nustatant išmoką, skiriamą pagal įstatymuose nustatytą socialinės apsaugos sistemą ir patenkančią į Direktyvos 79/7 taikymo sritį. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės atsižvelgti į Sąjungos teisės aktų leidėjo valstybėms narėms suteiktą galimybę, numatytą 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyvos 2004/113/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, 5 straipsnio 2 dalyje ir 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 9 straipsnio 1 dalies h punkte. Šis teismas taip pat turėtų turėti omenyje, jog Teisingumo Teismas 2011 m. kovo 1 d. nusprendė (C-236/09, EU:C:2011:100), kad pirmoji iš minėtų nuostatų negalioja, nes pažeidžia vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą.

Parašai.